

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวต่อการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวมารดาวัยรุ่น โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวมารดาวัยรุ่นในระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่างคือ ครอบครัวมารดาวัยรุ่นซึ่งประกอบด้วยบิดาและมารดาวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและมารับบริการตรวจครรภ์ คลอด พักฟื้นหลังคลอด และตรวจหลังคลอด ณ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ มีจำนวน 40 ครอบครัวแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 20 ครอบครัวและกลุ่มทดลอง 20 ครอบครัว โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเลือกสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

ครอบครัวมารดาวัยรุ่นกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวจากผู้วิจัยในช่วงเวลาระหว่าง 16.00 น. – 20.00 น. จำนวน 4 ครั้ง ที่ตึกสูติกรรม ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ติดตามเยี่ยมครอบครัวภายหลังคลอดและอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและเก็บแบบสอบถามก่อนการทดลอง จากนั้นจึงเริ่มให้กิจกรรมส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวมารดาวัยรุ่น ด้านความรู้ความเชื่อ ด้านอารมณ์ความรู้สึก ด้านพฤติกรรมพร้อมทั้งแจกคู่มือการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ครั้งที่ 3 กิจกรรมทบทวนและพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูบุตร ภายหลังคลอดบุตรวันที่ 3 ณ ตึกสูติกรรม ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และครั้งที่ 4 ผู้วิจัยติดตามประเมินผลการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวโดยให้ครอบครัวตอบแบบสอบถามการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรภายหลังการทดลอง ณ หน่วยวางแผนครอบครัว ซึ่งตรงกับวันที่แพทย์นัดตรวจหลังคลอด 4 สัปดาห์และสิ้นสุดการวิจัย ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาล ตึกสูติกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการให้โปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร หน้จาลองทากร อุปกรณ์ในการอาบน้ำทารกและคู่มือการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรวัยแรก

เกิด 2) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็นของบิดาและมารดาวัยรุ่นคนละ 1 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานครอบครัว แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดาและแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเครือญาติ

1. ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวมารดาวัยรุ่นจากตารางที่ 1 พบว่าบิดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่อายุ 20-25 ปี เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 35 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 45 ประกอบอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 70 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิดาทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธไม่เคยมีประสบการณ์การเลี้ยงดูทารกและไม่เคยได้รับข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการครอบครัวมาก่อน เมื่อเปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ของบิดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติไคส-แควร์ (Chi - Square Test) พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนมารดาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่อายุ 17 ปีเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 30 โดยกลุ่มทดลองจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนกลุ่มควบคุมจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพคิดเป็นร้อยละ 55 และร้อยละ 60 ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดาวัยรุ่นทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธไม่เคยมีประสบการณ์การเลี้ยงดูทารกและไม่เคยได้รับข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการครอบครัวมาก่อน เมื่อเปรียบเทียบอายุของมารดาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติไคส-แควร์ (Chi - Square Test) และเปรียบเทียบระดับการศึกษาและอาชีพด้วยสถิติฟิชเชอร์ (Fisher's Exact Probability Test) พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีสถานภาพจดทะเบียนสมรสคิดเป็นร้อยละ 70 เท่ากัน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีระยะเวลาการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 และร้อยละ 60 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 90 โดยกลุ่มทดลองมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนกลุ่มควบคุมมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 70 และร้อยละ 30 ตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีรายได้เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 60 และร้อยละ 65 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 55 และร้อยละ 60 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน และรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ต่อเดือนของครอบครัวมารดาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติไคส-แควร์ (Chi - Square Test) และเปรียบเทียบสถานภาพสมรส ระยะเวลาการใช้ชีวิต คู่ร่วมกันการวางแผนในการมีบุตรและลักษณะครอบครัวด้วยสถิติฟิชเชอร์ (Fisher's Exact Probability Test) พบว่ากลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุมมีสถานภาพสมรส ระยะเวลาการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน การวางแผนในการมีบุตร ลักษณะครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือนและรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรระหว่างระยะก่อนการทดลองกับระยะหลังการทดลองของครอบครัวมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัว พบว่าบิดากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดา สัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 23.24, 24.47$ และ 18.92 ตามลำดับ) ส่วนมารดาวัยรุ่นพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 23.94, 21.05$ และ 17.13 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 7, 8 และ 9

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรระยะหลังการทดลองระหว่างครอบครัวมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวกับกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาล ตีคู่สถิติพบว่าบิดากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดา สัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 24.25, 23.49$ และ 19.99 ตามลำดับ) ส่วนมารดาวัยรุ่นพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นมารดาสัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 25.49, 20.71$ และ 19.93 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4, 5, 6, 10, 11 และข้อที่ 12

4. โปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวเป็นการนำรูปแบบการพยาบาลครอบครัวของแคลกรี่มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 3 กิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ความเชื่อ การส่งเสริมด้านอารมณ์ความรู้สึก และการส่งเสริมพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัว ในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร แก่ครอบครัวมารดาวัยรุ่น พบว่าทั้งมารดาวัยรุ่นและบิดาส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี และช่วงแรกของการดำเนินกิจกรรม บางส่วนรู้สึกไม่เต็มส่วนตัวและยังไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล ช่วงแรกเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรู้สึกเงินอายเมื่อถูกบันทึกภาพขณะสนทนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงอธิบายให้

กลุ่มตัวอย่างเข้าใจก่อนที่จะทำการบันทึกภาพและจะไม่ทำการบันทึกภาพในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สมัครใจและไม่ยินยอมให้ถ่ายภาพ เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นกลุ่มทดลองจึงรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงกระตุ้นกลุ่มทดลองโดยการใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มทดลองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ครอบครัวร่วมกันคิดเพื่อคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ีระหว่างคู่สมรส และกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพกับเครือญาติโดยมีบุตรเป็นจุดศูนย์กลาง จากนั้นเมื่อถึงขั้นตอนการสาธิตเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรวัยทารก ซึ่งกลุ่มทดลองเริ่มมีอาการตื่นเต้น ประหม่าไม่เป็นธรรมชาติและลังเล ช่วงแรกที่ฝึกทักษะการอุ้มและการอาบน้ำบุตรแต่เมื่อผู้วิจัยให้กำลังใจและเสริมความเชื่อมั่นแก่กลุ่มทดลองเมื่อปฏิบัติถูกต้อง พบว่าทั้งบิดาและมารดาวัยรุ่นต่างสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเลี้ยงดูบุตรได้ดีมากขึ้น อาการตื่นเต้น ประหม่าและลังเลน้อยลง

อภิปรายผล

1. ครอบครัวมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจกรรมครอบครัวมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจกรรมครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

จากการศึกษาพบว่าในระยะหลังคลอดบุตร 4 สัปดาห์ ครอบครัวมารดาวัยรุ่น กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจกรรมครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติและโดยรวมทั้ง 3 ด้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเกินไปตามสมมติฐาน การวิจัยข้อที่ 1 แสดงว่าโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนกิจกรรมครอบครัวมีผลต่อการปฏิบัติพัฒนกิจกรรมครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติ ของครอบครัวมารดาวัยรุ่นอย่างเห็นได้ชัด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ครอบครัวมารดาวัยรุ่นซึ่งประกอบด้วยบิดาและมารดาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีโอกาสดำเนินการส่งเสริมความรู้ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนกิจกรรมครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรจากโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจกรรมครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำรูปแบบการพยาบาลครอบครัวของแคลารี (Wright & Lealey, 2005, pp. 153-179) เป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจกรรมครอบครัวจึงส่งผลให้การปฏิบัติพัฒนกิจกรรมครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาวัยรุ่นสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบกิจกรรมการพยาบาลครอบครัวที่เปลี่ยนจากการเน้นความพร้อมและความผิดปกติของครอบครัวไปสู่การส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็ง (Strengths) และยืดหยุ่น (Resiliency) ของครอบครัว เพื่อ

ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความสมดุลย์ของครอบครัว แนวคิดสำคัญในการออกแบบ CFIM คือ การปฏิบัติการพยาบาลที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้องกับความเชื่อของการทำหน้าที่ของ ครอบครัวและบริบทครอบครัว โดยเน้นการส่งเสริมการพัฒนาและคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพการทำหน้าที่ของครอบครัวใน 3 ด้านคือ ความรู้ความเชื่อ (Cognition) อารมณ์ความรู้สึก (Affection) และ พฤติกรรม (Behavior) ดังแสดงในภาพที่ 2 การออกแบบปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวนั้นพยาบาล ที่จะออกแบบเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน แต่บางครั้งอาจเน้นที่การเปลี่ยนแปลงด้านใด ด้านหนึ่งเนื่องจากเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงด้านหนึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ เสมอ (Wright & Leahey, 2005, pp. 153-179) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ส่งเสริมความรู้ความเชื่อแก่ ครอบครัวมารดาวัยรุ่น โดยการเปิดโอกาสให้บิดาและมารดาวัยรุ่น ได้เล่าและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรสอดคล้องกับชฎาภรณ์ วัฒนวิไล (2540) ศึกษาพบว่าผลของการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและความรู้สำหรับมารดาวัยรุ่นและ ครอบครัวมีผลให้การดูแลตนเองและบุตรของมารดาวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น ศุภานาฏ สุวรรณกิจ (2538) ศึกษาผลให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการแก่บิดามารดาต่อความรู้และพฤติกรรมของบิดา มารดาและพัฒนาการบุตรวัยทารกที่มีอายุตั้งแต่ 2-6 เดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มบิดามารดา ที่มีอายุ 20-35 ปี พร้อมบุตรคนแรกอายุ 2 เดือน ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 48 ครอบครัว ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ ผลการวิจัย พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมของบิดามารดาด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก ของกลุ่มทดลองทุกกลุ่มสูงกว่าก่อนการทดลอง

ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวโดยการส่งเสริม ให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ควบคู่กันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเชื่อ ด้านอารมณ์ความรู้สึกและด้านพฤติกรรม จึงทำให้ กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. ครอบครัวมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวมีค่าเฉลี่ย คะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติในระยะหลังการทดลองสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาล ตีความตีความ

จากการศึกษาพบว่าในระยะหลังคลอดบุตร 4 สัปดาห์ ครอบครัวมารดาวัยรุ่น กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่าง คู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดาและสัมพันธภาพกับเครือญาติ สูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 แสดงว่า

โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวมีผลต่อการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา สัมพันธภาพกับเครือญาติ ของครอบครัวมารดาด้วยรุ่นอย่างเห็น ได้ชัดกว่าการพยาบาลตามปกติที่ครอบครัวมารดาด้วยรุ่น ได้รับจากพยาบาลประจำตึกสูติกรรม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก กลุ่มทดลองได้รับ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้านควบคู่กัน ได้แก่ ด้านความรู้ความเชื่อ ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้เริ่มให้โปรแกรมแก่กลุ่มทดลองภายหลังคลอดบุตรวันที่ 2 ณ ตึกสูติกรรมซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ครอบครัวได้ปรับตัวและมีความพร้อมที่จะรับ โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวจากผู้วิจัยทีละด้านตามขั้นตอน จึงส่งผลให้กลุ่มทดลองสามารถวางแผนและปรับตัวให้สามารถปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ด้านการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา และด้านสัมพันธภาพกับคู่สมรสได้อย่างถูกต้องจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติ เช่น การดูแลสุขภาพของมารดาและบุตร โดยการให้สุขศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นลักษณะการให้ข้อมูลจากพยาบาลประจำตึกเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่มีบิดาเข้าร่วมรับฟังสุขศึกษาหรือคำแนะนำดังกล่าว เนื่องจาก ตึกสูติกรรม มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับมารดาและทารกเป็นอันดับแรก จึงทำให้บิดากลุ่มควบคุมรู้สึกว่าเป็นส่วนเกินและไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนมองว่าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่ของมารดาด้วยรุ่น ทำให้บิดาบางส่วนมองข้ามความสำคัญของการปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาที่สอดคล้องกับการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรอาจพบปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสร่วมด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของรุจา ภูไพบูลย์ (2540) พบว่าครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรวัยทารกจำนวน 514 ครอบครัวมีปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรสร้อยละ 4.7 แตกต่างจากกลุ่มทดลองซึ่งมุ่งเน้นให้สมาชิกที่สำคัญของครอบครัวมารดาด้วยรุ่นอื่น ได้แก่ บิดาและมารดาด้วยรุ่น ได้ร่วมกิจกรรมควบคู่กันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทซึ่งกันและกันและมีการร่วมกันวางแผนกิจกรรมสำหรับการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวแต่ละด้านร่วมกัน จึงทำให้กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรรายด้านและโดยรวมทั้ง 3 ด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับการศึกษาของปิยะพร กองเงิน (2545) ที่ศึกษาผลของการให้ความรู้แก่ครอบครัวโดยใช้กระบวนการกลุ่มต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและการทำหน้าที่คู่บทบาทในการดูแลทารกของบิดามารดา พบว่าครอบครัวกลุ่มทดลองซึ่งได้รับความรู้โดยวิธีกระบวนการกลุ่มมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการทำหน้าที่คู่บทบาทในการดูแลทารกของบิดามารดา ทั้งนี้ เนื่องจากการให้บิดาและมารดาได้ร่วมกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนกิจครอบครัวร่วมกันจะช่วยให้เกิด

ความเข้าใจความเห็นใจและการพัฒนาศักยภาพของคนให้สามารถปรับตัวและปฏิบัติพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนากิจการครอบครัวแก่มารดาวัยรุ่นและบิดา เพื่อให้ทั้งคู่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของครอบครัวภายหลังคลอดบุตรคนแรกและส่งเสริมให้ครอบครัวได้มีการปรึกษาเพื่อประเมินปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างครอบครัวกับเครือข่ายและมีการวางแผนในการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพกับเครือข่ายโดยมีบุตรเป็นจุดศูนย์กลางที่เชื่อมต่อกับสัมพันธ์ภาพระหว่างครอบครัวกับเครือข่าย ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งแก่ครอบครัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สังคม ดังนั้นจึงต้องการพัฒนารูปแบบการพยาบาลครอบครัว เพื่อส่งเสริมพัฒนากิจการครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวมารดาวัยรุ่นให้สามารถปรับเข้ากับบทบาทที่เกิดขึ้นภายหลังคลอดบุตรคนแรกเพื่อให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามระยะพัฒนาการครอบครัว อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งและเป็นขั้นพื้นฐานให้การปฏิบัติพัฒนากิจการของขั้นต่อไปสามารถดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่าครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนากิจการครอบครัวมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพัฒนากิจการครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรสูงกว่าครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่ได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาล ดึกสูติกรรม ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการพยาบาล

เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนารูปแบบการพยาบาลมารดาในระยะหลังคลอดบุตรและครอบครัวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการเปิดโอกาสและการกระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลและฝึกปฏิบัติพัฒนากิจการครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมารดาวัยรุ่นสามารถปฏิบัติพัฒนากิจการครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่รูปแบบกิจกรรมของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนากิจการครอบครัวอาจต้องปรับปรุงหรือประยุกต์ให้เหมาะสมกับบุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัฒนธรรมหรือนโยบายของแต่ละองค์กร

ด้านการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล ควรชี้ให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการปฏิบัติพัฒนากิจการครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวมารดาวัยรุ่น เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการให้คำแนะนำแก่มารดาวัยรุ่นภายหลังคลอดบุตร

คนแรกและครอบครัวให้สามารถปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในด้านการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่าง
คู่สมรส การปฏิบัติบทบาทการเป็นบิดาและมารดา และการส่งเสริมสัมพันธภาพกับเครือญาติได้
อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้านการวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติพัฒนกิจครอบครัวในระยะเริ่มเลี้ยง
บุตรของครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะหลังคลอดทั้งต่อมารดาหรือทารกเช่น
มารดาวัยรุ่นที่ต้องคลอดบุตรด้วยวิธีการผ่าตัดมารดาวัยรุ่นที่ได้รับการดูแลจากบ้านพักฉุกเฉิน